

A G E N D A

**Kennisagenda
Regionale Kenniswerkplaats
Jeugd en Gezin Centraal**

Auteurs:

Anna van Spanje-Hennes
Onderzoeker lectoraat Jeugd
Hogeschool Utrecht

Denise Walraven
Strategisch beleidsadviseur
GGD regio Utrecht

Utrecht, december 2019

Inhoud

1. Aanleiding en doel.....	7
2. Toelichting aanpak	7
2.1. Actoren.....	7
2.2. Ophalen vraagstukken en thema's	9
3. Opbrengsten inventarisatie.....	9
Versterken vroegsignalering	9
Beschermende factoren	9
Samenwerking.....	11
Preventie	11
Vakmanschap	11
Veerkracht	11
Weerbaarheid	11
Inclusiviteit	11
4. Prioritering.....	13
5. Thema's voor inhoudelijk project.....	13
6. Doorontwikkeling en actualisatie.....	15

1. Aanleiding en doel

De Regionale Kenniswerkplaats Jeugd en gezin Centraal (RKJG Centraal) heeft als doel het genereren, verzamelen en delen van kennis om jeugdigen zo gezond, veilig en kansrijk mogelijk te laten opgroeien. Binnen de kenniswerkplaats wordt gewerkt vanuit een kennisagenda aan verschillende maatschappelijke vraagstukken die spelen in vier Utrechtse jeugdregio's: Eemland, Lekstroom, Utrecht-West en Zuidoost Utrecht.

Het doel van de kennisagenda is om inzicht te geven in de belangrijkste ervaren maatschappelijke opgaven en vraagstukken in het gezond, veilig en kansrijk opgroeien en opvoeden van de jeugd in deze vier Utrechtse jeugdregio's.

De projectgroep die werkte aan de oprichting van de RKJG Centraal, met daarin vertegenwoordigers vanuit jeugdigen, ouders, jeugdregio's en gemeenten, jeugdgezondheidszorg, opleidingen (HBO, WO & postacademisch) en onderzoek, hanteert de volgende uitgangspunten voor de kennisagenda:

- De kennisagenda wordt opgesteld voor de periode van drie jaar met een jaarlijkse evaluatie (zie par. 6).
- De kennisagenda wordt opgesteld op basis van needs assessment bij de partners van de RKJG Centraal. Needs assessment maakt deel uit van de methode Intervention Mapping (IM). IM wordt veelvuldig gebruikt bij de ontwikkeling van community programma's en interventieontwikkeling.

- Needs assessment is het onderdeel van IM waarin de actoren vanuit de verschillende perspectieven in kaart worden gebracht en hen gevraagd wordt welke opgaven en vraagstukken t.a.v. het gezond, veilig en kansrijk opgroeien en opvoeden van de jeugd in de regio actueel zijn. Vervolgens wordt hen gevraagd een prioritering aan te brengen in de mate waarin de genoemde opgaven en vraagstukken een rol spelen. Zo ontstaat een overzicht van de ervaren actuele vraagstukken en opgaven voor de actoren vanuit de verschillende perspectieven.
- Deze kennisagenda is nu beschikbaar via de link in de samenvatting, bij honorering wordt de kennisagenda openbaar gemaakt.

2. Toelichting aanpak

2.1. Actoren

In de projectgroep van de RKJG Centraal zijn de actoren gedefinieerd waarbij de vraagstukken en thema's voor de kennisagenda zijn opgehaald. Dit zijn de volgende actoren:

- Jeugdigen
- Ouders
- Jeugdregio's en gemeenten
- Jeugdgezondheidszorg
- Wijkteams
- Specialistische jeugdhulp
- Docenten PO & VO
- Opleidingen HBO, WO & postacademisch
- Onderzoekers

2.2. Ophalen vraagstukken en thema's

In het najaar van 2019 zijn vraagstukken en thema's opgehaald bij genoemde actoren door leden van het projectteam van de RKJG Centraal. Het ophalen is op de volgende drie manieren gebeurd:

1. Waar mogelijk sloten leden van de projectgroep aan bij bestaande overlegvormen van de actoren, om vervolgens aan de hand van twee zinnen vraagstukken en thema's op te halen. Zo waren leden van de projectgroep bijvoorbeeld aanwezig bij drie leerlingenraden VO, bij een oudergroepbijeenkomst en bij het Breed Wethoudersoverleg van de wethouders Jeugd van de Utrechtse jeugdregio's.
2. Indien optie 1 niet mogelijk was, benaderden leden van de projectgroep de actoren via e-mail met het verzoek de volgende zinnen af te maken:
 - Het belangrijkste en meest urgente thema met betrekking tot het opgroeien en opvoeden van jeugd, is wat mij betreft...
 - Om te zorgen dat jeugd in de regio Utrecht zo gezond, veilig en kansrijk mogelijk opgroeit, is het nodig dat...
3. Verder deelde de projectgroep kaartjes uit met deze twee zinnen bijvoorbeeld bij contactmomenten van JGZ professionals met gezinnen, leerlingen op scholen, artsen en verpleegkundigen overleg, overleg hbo-docenten, tijdens symposia. Voor zowel punt 1 als punt 2 geldt dat de actoren afkomstig waren uit het bovenregionale netwerk van de leden van de projectgroep.

3. Opbrengsten inventarisatie

Na het ophalen van vraagstukken en thema's, maakten het lectoraat Jeugd van de Hogeschool Utrecht en de GGD regio Utrecht een ordening in overkoepelende thema's. De meeste reacties bevatten opmerkingen over het luisteren naar jeugdigen, gelijkwaardigheid, en het serieus nemen van jeugdigen. Dit wil de projectgroep dan ook expliciet als algemeen uitgangspunt hanteren voor de projecten binnen de kenniswerkplaats.

Op basis van de reacties konden de volgende hoofd- en subthema's gedefinieerd worden:

Versterken vroegsignalering

- Hechting
- Angst en depressie
- Stress en (prestatie)druk
- Schoolverzuim, o.a. in relatie tot slaapproblemen
- Kindermishandeling
- Gevalideerde instrumenten vroegsignalering

Beschermdende factoren

- Psycho(sociale) gezondheid
- Partner/ouderrelatie
- Stabiele gezonde thuissituatie
- Al dan niet aanvaarden van hulp en/of ondersteuning door ouders/jeugdigen
- Vaardigheden voor eigen regie
- Steunstructuur voor ouders en jeugdigen

Samenwerking

- Integrale samenwerking
- Samenwerking tussen (lichtere en zwaardere) jeugdzorg en onderwijs
- Samenwerking tussen professionals, opvoeders en kinderen/jeugd
- Privacybescherming in relatie tot informatie uitwisseling professionals
- (afhankelijkheids)Relatie zorgprofessionals en gezin
- Samenwerking tussen zorgverleners, huisarts, scholen
- Overgang 18-/18+
- Flexibele op- en/of afschaling zorg en ondersteuning passend bij gezin
- Versnippering zorg- en ondersteuningslandschap bij complexere en langdurige hulpvragen
- Voorkomen (onnodige) residentiële plaatsing
- Schaarste van middelen en verlichten administratieve lasten, o.a. in relatie tot wachtlijsten
- Verbinden formele & informele zorg

Preventie

- Preventief werken
- Versterken ouderschap
- Doorbreken intergenerationele overdracht
- Normaliseren; 'verschillen mogen er zijn' (betreft zowel professionals als ouders/jeugdigen)
- Voorkómen van (toxische) stress en (prestatie)druk
- Demedicaliseren; 'niet overal een medische verklaring voor nodig'
- Aandacht voor gezonde leefstijl bij ouders en jeugdigen
- Toegankelijke en laagdrempelige (integrale) informatievoorziening voor ouders en jeugdigen

Vakmanschap

- Aansluiting curriculum, didactiek en vaardigheden van (onderwijs) professionals bij leefwereld en diversiteit ontwikkeling van jeugdigen
- Normativiteit eigen handelen
- Bejegening professionals en ouders/jeugdigen
- Handelingsruimte
- Vaardigheden, kennis en kunde professionals (lokale teams)

Veerkracht

- Omgaan met traumatisch ervaringen
- Omgaan met prestatiedruk
- Omgaan met vechtscheidingen
- Omgaan met onzekerheden en tegenslagen bij jongeren/kinderen

Weerbaarheid

- Mediawijsheid, online gevaren
- Cyberpesten, sexting
- Stress en (prestatie)druk

Inclusiviteit

- Participeren
- Sociale binding
- Armoede

Het viel op dat 'stress' en '(prestatie)druk' veelvuldig werden genoemd in verschillende contexten (bijv. preventie, vroegsignalering en veerkracht) en door verschillende actoren. Deze twee thema's werden ook door jongeren zelf het meest genoemd.

4. Prioritering

In een bijeenkomst onder leiding van een organisatieadviseur bracht de projectgroep een eerste prioritering aan in de gedefinieerde thema's. Omwille van de beschikbare tijd werd besloten om voor de eerste versie van de kennisagenda alleen een prioritering door de projectgroep te laten uitvoeren. Om de stem van jongeren expliciet mee te nemen, hebben wij gekeken welke thema's door hen het meest zijn genoemd (zie par. 3).

De leden van de projectgroep gaven aan welke thema's zij het belangrijkste en meest urgent vonden, door hun top-3 te definiëren. Om te zorgen dat er niet teveel spreiding zou plaatsvinden, is er geprioriteerd op hoofdthema's en niet op subthema's. De thema's zijn door de projectgroep als volgt geprioriteerd:

1. Preventie
2. Beschermende factoren
3. Veerkracht
4. Samenwerking
5. Inclusiviteit
6. Vakmanschap
7. Versterken vroegsignalering
8. Weerbaarheid

'Preventie' staat met stip bovenaan. Dit betekent dat 'Preventie' het vaakst als nummer 1 prioriteit werd genoemd. De nummers 2, 3 en 4, 'Beschermende factoren', 'Veerkracht' en 'Samenwerking', liggen dicht bij elkaar. Het volgende 'blokje' wordt gevormd door 'Inclusiviteit' en 'Vakmanschap'. 'Versterken vroegsignalering' staat op plek 7, en 'Weerbaarheid' op 8.

Tijdens het prioriteren merkten de leden van de kerngroep op dat verschillende subthema's onder meerdere hoofdthema's pasten. Bovendien zagen zij overlap tussen sommige thema's. Dit is grotendeels te verklaren doordat een aantal subthema's in verschillende contexten (bijv. preventie, vroegsignalering en veerkracht) zijn genoemd bij het ophalen van de vraagstukken en thema's.

5. Thema's voor inhoudelijk project

Zoals gezegd is deze kennisagenda opgesteld om richting te geven aan de projecten en andere werkzaamheden die uitgevoerd gaan worden binnen de kenniswerkplaats. Op basis van de prioritering van de thema's (zie par. 4) en de meest aangedragen subthema's, heeft de projectgroep een keuze gemaakt voor de richting van het grote inhoudelijke project.

De focus van het inhoudelijke project zal liggen op:

1. Versterken van mentale gezondheid en welbevinden van jeugdigen in de vier jeugdregio's door inzet op het vergroten van mentale weerbaarheid/veerkracht en het verminderen van stress en druk.
2. Optimaliseren van de samenwerking tussen jeugdigen, ouders, onderwijs en hulpverlening om een doorgaande (leer)ontwikkeling van jeugdigen mogelijk te maken.

**D
O
I
N
T
E**

Bij het uitwerken van het inhoudelijke project, is verder uitgegaan van de onderstaande criteria.

Het inhoudelijke project:

- is relevant voor de maatschappelijke vraagstukken
- wordt relevant gevonden door ouders en jeugdigen
- heeft draagvlak bij zowel praktijk als beleid
- heeft aandacht voor kwetsbare doelgroepen
- is haalbaar en uitvoerbaar
- sluit aan bij de expertise van de partners

De 'overige' thema's die zijn gedefinieerd binnen deze eerste versie van de kennisagenda geven (in een later stadium) richting aan klein-maar-fijn projecten en andere activiteiten binnen de kenniswerkplaats.

6. Doorontwikkeling en actualisatie

Deze kennisagenda is opgesteld voor de periode van drie jaar met een jaarlijkse evaluatie. Dat betekent dat de versie die wordt meegestuurd met de subsidieaanvraag voor de RKJG Centraal op 17 december, kan gezien worden als een 'definitief concept'. De kennisagenda zal gedurende de looptijd van de RKJG Centraal worden doorontwikkeld en geactualiseerd. Hierdoor blijven de thema's waar de werkplaats aan werkt actueel en relevant.

De evaluatie en daaropvolgende actualisatie van de kennisagenda worden geïnitieerd en uitgevoerd door de kerngroep, samen met de partners van de kenniswerkplaats. De manier waarop de evaluatie en actualisatie plaatsvinden, wordt besproken en gezamenlijk bepaald binnen de kerngroep.

